

constituind obiectiv necesitatea înregistrării la desen sau pictură a unor aspecte, costume, figuri umane înaintea apariției fotografiei și coexistența, o dată cu explicația ei, ca mărtor artistic-documentar. De altminteri, artiștii

aceștia au fost, după cum constată autorul „Inaintemergătorii scoli românești de pictură modernă”.

Realizată cu cățiva ani în urmă, „Artă și document” a reușit să iasă de sub tipar la cîteva luni după breșa ce ne obligă să ne

privim cu obiectivitate în propria imagine, înălăturând orice influență ideologică sau de altă natură. Este un model și, pentru a fi în acord cu titlul, „un document” pentru profilul nostru real.

DOINA LEMNY

EMILIA PAVEL, STUDII DE ETNOLOGIE ROMÂNEASCĂ, EDITURA „JUNIMEA”, IAȘI, 1990

A tunci cînd o activitate științifică este dublată și de pasiune, rezultatul investigațiilor reprezintă, întotdeauna, un mare cîșcig pentru domeniul. Afirmația de mai sus este perfect valabilă în cazul Emiliai Pavel, muzeograf care și-a dedicat întreaga activitate etnologiei, concretizîndu-se îndelungatele și minuțioasele cercetări de teren în ample expoziții și studii pertinente.

Desi pensionară de mai mulți ani, Emilia Pavel continuă să fie un cercetător pasionat, prezență activă la sesiuni și reunii științifice, mereu dormică să împărtășească din bogata-i experiență. Ultima sa lucrare – „*Studii de etnologie românească*”, reunește peste 20 de articole dedicate aspectelor vieții materiale și spirituale țărănești. Orinduirea articolelor în volum a fost făcută nu pe bază cronologică, ci într-o concepție tematică de mult statornică în etnologie: asezări, gospodării, (arhitectură și interior), ocupații (de bază, temporare, casnice), tezături, port, obiceiuri. Gindit de antoare și ca un instrument de lucru, având bogate note și trimiteri bibliografice, volumul este însoțit de un „Glossar” în care sunt explicații termenilor tehnici și regionalismele folosite.

Cum era și de presupus, majoritatea cercetărilor au fost întreprinse în județele din Moldova: Iași, Suceava, Vrancea, Neamț. Dar, în diverse imprejurări, antoarea a studiat unele aspecte etnologice și în județele din sudul țării: Caraș-Severin, Mehedinți, Giurgiu. Cercetător atent, Emilia Pavel a surprins numeroase și inedite elemente locale – *Aspecte etnografice din satul Bivolaru-Iași, Arhitectura, interiorul și portul popular în Vîcoval de Sus-Ridduști, Portul popular și festuri din satul Dacia, județul Giurgiu, Portul popular din Izverna – Mehedinți, Portul popular din Valea*

Bistrei – comuna Zdroi (Caraș-Severin) – a ajuns la generalizări pe arii mai întinse – *Portul popular din Vrancea, Arhitectura și interiorul țărănesc din zona Iași, Portul popular din Cisura Dunării* – și tratează aspecte de bază la nivel de provincie istorică, între care unele cu ajutorul comparațiilor cu zone mai îndepărtate – *Portul popular moldovenesc, Ornamentica cojoacelor moldovenești și unele motive străvechi înținute și pe cojocare din nord-vestul Transilvaniei*.

Excelent muzeograf, Emilia Pavel a avut în atenție permanentă nu numai imbogățirea prin cercetări de teren a colecțiilor muzeale, ci și studierea lor în condiții de depozitare prin prisma realizării de expoziții – *Colecția de scară a Muzeului Etnografic al Moldovei – Iași, Patrimoniul Muzeului Etnografic al Moldovei*.

În tot ceea ce prezintă în volum, antoarea dovedește o permanentă grija față de trecut și realitatea istorică. Multe din afirmațiile pe care le face, le susține prin trimiteri la surse de informații competente și diverse. Nici un amănunt, nici o denumire nu sînt omise atunci cînd se explică un anumit lucru sau aspect. De fapt, marea valoare a studiilor Emiliei Pavel rezidă tocmai din redarea tuturor detaliilor astfel că viitorii cercetători vor avea în acestea o sursă pertinentă de documentare.

Un muzeograf-cercetător trebuie, prin statutul său, să cunoască întregul domeniu, dar, în conformitate cu structura sa intericară, manifestă, firesc, un mai mare interes pentru anumite aspecte. Din ansamblul volumului *Studii de etnologie românească*, cititorul care nu o cunoaște pe antoare va sesiza cu ușurință că aceasta are o înclinație deosebită către domeniile țesăturilor și a portului popular din Moldova. Aici contribuția sa este

deosebită. Cunoscind foarte bine domeniul, Emilia Pavel realizează casificarea diverselor tipuri de țesături populare moldovenești, stabilește evoluția lor în timp și prefigurează viitorul acestui gen de creație (vezi articolele: *Tesături moldovenești – tradiție și inovație, Tesături populare din Vrancea*).

Considerind că portul popular este un „document de cultură materială și spirituală, un limbaj purtător de mesaj artistic, a cărui evoluție respectă și se supune mutațiilor economice, sociale, morale și estetice”, autoarea acordă o semnificație deosebită croiului, elementelor componente ale costumului și aspectului artistic (ornamentică, culoare, accesorii). În acest sens sunt edificatoare studiile: *Portul popular moldovenesc, Portul popular din Vrancea și țesături moldovenești*.

Din bogată și diversificată creație spirituală țărănească, în volumul pe care il prezentăm, Emilia Pavel oferă amănunte legate de măști, jocuri și obiceiuri populare de iarnă: *Măști-animale de Anul Nou în Podișul Moldovei, Jocuri și obiceiuri populare de Anul Nou în Popești – Iași, Măști de teatru tradițional din zona Iași*. Descrierea obiceiurilor și a recunoscării este însoțită de un bogat folclor literar ce se vehiculează în asemenea ocazii.

Un număr de 40 de imagini fotografice, între care unele de epocă, se constituie ca ilustrație a volumului ajutând pe cititor la vizualizarea unor aspecte.

Aparut în condiții grafice corespunzătoare și beneficiind de o prefată akătnită de cunoscutul etnolog Romulus Vulcănescu, *Studii de etnologie românească* reprezintă un volum care imbogățește „zestrea” scrisă a muzeologiei românești în general și a celei etnologice în special, demonstrând, dacă mai era nevoie, că în acest domeniu am avut și avem oameni pasionați.

ANGHEL PAVEL